

УДК 378.015.31:172.15

DOI <https://doi.org/10.32782/2410-2075-2024-18.16>

ВИКОРИСТАННЯ ТВОРЧОСТІ А. ЧЕХА В ПРОЦЕСІ НАЦІОНАЛЬНО-ПАТРІОТИЧНОГО ВИХОВАННЯ МОЛОДІ В УМОВАХ РОСІЙСЬКОЇ АГРЕСІЇ

СТАРУХ ПАВЛО ВОЛОДИМИРОВИЧ

здобувач третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти
(PhD) зі спеціальності 011 «Освітні, педагогічні науки»

Кременецька обласна гуманітарно-педагогічна академія ім. Тараса Шевченка

starukhpavlo@gmail.com

orcid.org/0009-0009-9720-2410

Актуальність дослідження зумовлена активним рухом літературних процесів під час війни, творчістю сучасних українських письменників, діяльністю яких впливає на свідомість молоді, активізує громадянську позицію та патріотичні переконання в умовах збройної агресії.

У статті акцентується увага на пошук сюжетних ліній у творах А. Чеха, де описані морально-етичні й загальнолюдські якості, психологія взаємин військовослужбовців із цивільним населенням. Публікація підтверджує факт, що сучасна художня література та її представники своєю діяльністю чинять значний вплив на молодь у культурній площині.

Ураховуючи основні сюжетні лінії й побудову творів із національним забарвленням, простежуємо зв'язок автора між національною атрибутикою та письменницькою майстерністю. А. Чех за допомогою слова демонструє цільовій аудиторії власне ставлення до держави й державності загалом. Оскільки читання – це специфічний спосіб сприйняття образу в літературі, пов'язаний із творчістю читача, необхідно з'ясувати сутність процесу, який відбувається під час створення образу в уяві читача. Це своєрідна співтворчість, у ході якої поєднується досвід читача й досвід письменника. Вплив художніх творів на духовний складник індивіда здійснюється в процесі цієї співтворчості. Твори словесного мистецтва звернені безпосередньо до читача, його особистого досвіду, почуттів і думок, непомітно, на основі особистих переживань і роздумів, викликаних художніми образами, підводять до авторської оцінки зображених явищ, до ідеї твору. При цьому й оцінка, й ідея стають немовби особистим надбанням читача. Прозові твори сучасних авторів, таких як А. Чех, є сполучною ланкою у формуванні патріотичних переконань серед молоді. Літературні образи й художні прийоми допомагають посилити педагогічний вплив на молодь.

Ключові слова: художня література, літературний твір, патріотичне виховання, громадянська позиція, патріотичні переконання.

Постановка проблеми. З огляду на стан сучасного суспільства, у якому перебуває українська держава, і розвиток культурного простору на тлі російської агресії, виникає потреба в розширенні й удосконаленні концепції національно-патріотичного виховання молоді. Це дослідження може відбуватися на літературній площині, зумовленій творчістю сучасних українських письменників, а саме А. Чеха.

Роль літератури в національному вихованні полягає в регулюванні моральних цінностей, розвитку духовного складника індивіда.

Національно-патріотичне виховання дітей і молоді – це комплексна, системна й цілеспрямована діяльність органів державної влади та місцевого самоврядування, закладів освіти, сім'ї, громадських об'єднань і благодійних

організацій, релігійних організацій та інших інститутів щодо формування в молодого покоління високої патріотичної свідомості, почуття вірності, любові до Батьківщини, турботи про благо свого народу, готовності до виконання громадянського й конституційного обов'язку із захисту національних інтересів, цілісності, незалежності України, сприяння становленню її як правової, демократичної, соціальної держави [4].

Ціннісна система людини – це складний побудований регулятор людської життєдіяльності, який відображує в структурі, організації та змісті особливості об'єктивної дійсності, що охоплює й зовнішній для людини світ, і саму людину в усіх її об'єктивних характеристиках [1, с. 17].

На теперішньому етапі розвитку української держави має здійснюватися національне виховання студентської молоді, яка формуватиме українську націю, тому зразки сучасної української літератури є ефективним фактором впливу на свідомість молодшої людини.

Художня література часто є засобом впливу на свідомість, духовні цінності й рівень розумового розвитку, допомагає появі активної життєвої позиції молодшої людини, становленню її як особистості. У творчості А. Чеха простежується національний характер, гротеск, філософія. Зображення у творах образів незалежно від їхнього етнічного та соціального походження, релігії передбачає створення спільноти самодостатніх людей, які об'єднані національною ідеєю та оберігають свої цінності й свободи.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Серед науковців, які досліджували книгу як педагогічний засіб, – В. Алексеєва, К. Бабенко, Д. Джурабаєва, І. Куличева, Л. Терещенко, Г. Савостіна, С. Варнаков, А. Коряка, Д. Здапарова, С. Вінникова, А. Михайленко, Є. Райхліна, С. Курінна й інші. Значний внесок зробили В. Абраменкова, Л. Варяниця, Н. Гавриш, М. Іконнікова, І. Кон, О. Кононко, В. Кудрявцев та інші. Ключовим компонентом вибору літературних творів, які мають педагогічне навантаження, є змістове наповнення. Це досліджували ще М. Пирогов, С. Русова, В. Сухомлинський, К. Ушинський та інші. Вони вважали, що за допомогою книги людина долучається до культурної спадщини й народних традицій. На сучасному етапі розвитку освіти вимоги до книги розкрито в працях Т. Алієвої, В. Захарченко, Ю. Косенко, Л. Фесенко. Зазначено принципи відбору творів для дітей, які розробили А. Богуш, Н. Гавриш, Т. Котик: 1) висока художня майстерність твору; 2) образність, жвавість мови твору, її відповідність літературним нормам; 3) цікавий сюжет; простота й чіткість композиції; 4) доступність; 5) новизна й контрастність змісту; 6) конкретні педагогічні завдання, для розв'язання яких добирається художній компонент. Література своїм функціональним значенням здатна вирішувати проблеми виховного

характеру, сприяти гуманному ставленню до навколишніх, запобігати виникненню конфліктних ситуацій. Використання книги як педагогічного інструменту є дієвим способом у досягненні виховних цілей. Є. Огар водночас розмежовує поняття «книга» та «книжка». У цих термінах розгортаються два різні підходи. «Дитяча книжка» – сукупність аркушів друкованого матеріалу, об'єднаних обкладинкою та призначених для дітей, а у визначенні поняття «книга» акцент ставиться на змісті друкованої продукції. В. Кизилова вважає, що дитяча література – це світ художніх творів про те, що таке і хто така дитина, що таке її мікрокосм, що таке її макрокосм, тобто все, що її оточує [3, с. 124].

Вищезначених вимог до книги дотримано в прозі А. Чеха. З огляду на літературну новизну художніх творів А. Чеха, актуальність подій, які описує автор, постає потреба в подальшому дослідженні тексту з пошуком виховних засад національно-патріотичного виховання.

Мета статті – елементарно-теоретичний аналіз прозових творів Артема Чеха на предмет елементів національно-патріотичного виховання молоді.

Виклад основного матеріалу. Література як засіб виховання пов'язана з активним розвитком особистості. Завдяки засобам художнього слова й виражальним письменницьким прийомам відбувається вплив на свідомість молодшої людини.

Українська література також є потужним носієм ідентичності нації, її генетичного коду, тому в національному самоусвідомленні, самозбереженні й самостверженні її роль незаперечна й важлива. Виховання свідомого українця має базуватися на історичних і культурних знаннях, традиціях, переосмисленні сучасного досвіду на основі загальнолюдських цінностей [6, с. 19]. Згідно з іншими твердженнями, літературну освіту варто розглядати як засіб розвитку емоцій і розумових сил. Головне не сума знань із літератури, а розвинута на її матеріалі здатність уявляти, співпереживати, розмірковувати, узагальнювати, здатність ці вміння застосовувати повсякденно впродовж усього життя».

Творчий доробок А. Чеха нараховує понад 15 прозових книжок, найвідоміші з яких – «Точка нуль», «Район Д», «Хто ти такий?». Після повномасштабного вторгнення письменник знову стає чинним військовослужбовцем і наголошує на пріоритетних завданнях щодо захисту держави. Таким чином, автор демонструє суспільству свої вольові якості, самовідданість, патріотизм, підтвердження стійкої громадянської позиції та відчуття обов'язку перед країною. Його твори публікувалися англійською, німецькою, польською, чеською мовами. Лауреат літературної премії ім. Джозефа Конрада (2019), Книги року ВВС (2021) та інших нагород [11]. Для ідіостилу автора притаманні такі компоненти: літературний експеримент, автобіографічність, тісний зв'язок із подіями й історичними етапами української держави. Художнє літературне слово сучасного українського письменника спонукає до національної самоідентифікації, прояву активної громадянської позиції та патріотичних переконань. У збірці документальної прози Артема Чеха «Точка нуль» описується десять місяців служби в лавах Збройних сил України у 2015–2016 рр.

Уперше ця книга опублікована у 2017 році (видавництво Vivat), перевидана у 2023 році (видавництво MeridianCzernowitz). Збірка складається з трьох розділів: «Нові сни», «Осінь, зима і знову весна» та «P.S.», містить 64 оповідання про досвід служби в зоні антитерористичної операції (далі – АТО).

«Точка нуль» є збіркою вражень мобілізованого киянина, який занотовує свої спостереження й переживання. Герой усвідомлює, що минуле назавжди залишається позаду, а тепер настає нова реальність для нього, його сім'ї та всіх, хто разом із ним вирушив на навчання, на полігон, а потім у зону АТО. Ця розповідь основана на особистих записках Артема Чеха під час і після військової служби в зоні АТО. Автор не зосереджується на героїчних битвах, а пише про повсякденне життя солдата, уміло передаючи його найреальніші деталі. Мемуари А. Чеха водночас комічні, проте з чітким відображенням реальності.

Збірка розділяє назву – «Точка нуль» – з одним із оповідань, у якому сформульовано

трансформативний сенс твору: «Либонь, це найкращий час для усвідомлення свого життя як життя, а можливої смерті як смерті, для того, щоб відкинути зайве, штучно нагромажене за роки, проведені в темряві. У густій і комфортній темряві, яку створив сам і в яку так повірив. Це точка нуль. Межа, якій передусе безглузда лузга омани й за якою починається звільнення від думок, почуттів, бажань. Це повне занурення в себе, звільнення від залежностей і мирського непотребу. Це постриг у нову істоту, якою я ніколи не став би за інших обставин» [9, с. 81]. Ця літературна ілюстрація демонструє читачам, що художня література виражає ідейні переконання автора, його світогляд і є своєрідним взірцем для інших.

Художні засоби літературних творів відображають зміст літератури та її смислове навантаження. А. Чех майстерно використовує різноманітні виражальні засоби літератури, завдяки чому сюжети творів максимально наближені до дійсності. Форми та прийоми письменницької роботи дають змогу активно впливати на психічні особливості індивідів, їхній внутрішній світ, емоційні переживання. За допомогою принципів сприйняття художнього твору необхідно намагатися донести до молоді ключові засади національно-патріотичного виховання. Пріоритетним завданням є спроба «пов'язати ідейний світ письменника зі своєю особою...» [6, с. 233]. Літературні твори здатні бути джерелом виховання й утворювати нові педагогічні напрями, розгалужувати систему виховання, підлаштовуючи її під реалії сьогодення. Засобами художнього слова варто заохочувати та стимулювати молодих людей до громадянської активності, сумлінного ставлення до виконання своїх обов'язків.

Завдяки засобам художньої літератури, даним про життя письменників виховуються гармонійні й цілісні особистості, формується характер, моральні принципи, життєва позиція, творчі нахили. На кожному етапі свого розвитку українське національне виховання інтегровано збирало кращі здобутки світової культури, які акумулювалися в народних традиціях і звичаях [7, с. 7]. Важливим складником патріотизму є духовність, тому, у свою

чергу, духовно-моральне виховання є складником патріотичного виховання. Духовність, мораль – це ядро, основа, фундамент людини, людства, будь-якої країни [2]. Внутрішні процеси виховання особистості, формування теоретико-літературних понять і низки вмій у сфері літературної освіти, закономірності цих складних процесів розвиває нам загальна, вікова й педагогічна психологія.

У ході опрацювання літературної бази виявлено, що частини тексту відображають проблематику статті й мають національний характер. Серед завдань, які ставить перед собою літературна освіта, можна виділити кілька основних ліній.

Роман А. Чеха «Хто ти такий?» демонструє читачам взаємини колишнього військовослужбовця з дитиною, показує, як саме військовий (посттравматичний) синдром діє на психіку. У цьому творі окреслюється різниця поколінь і зображується виховний аспект з боку одного з головних персонажів твору. Образ Фелікса, ветерана афганської війни, є доволі узагальненим. Цей персонаж у цивільному житті намагається пристосовуватися до реалій за допомогою спілкування з дитиною. Це допомагає йому долати посттравматичний синдром і бути повноцінним членом суспільства.

Тимофій, п'ятирічний хлопчик, відчуває на собі педагогічні прийоми Фелікса. Дитина постійно чує від старшого, як йому потрібно себе поводити та приймати правильні рішення. Інколи такі виховні моменти супроводжуються лайкою. Використання емоційно-забарвленої (експресивної) лексики є негативним явищем, але за допомогою цього автор підкреслює образи головних героїв. «Уб'ю, доннерветтер, ричав він. Тимофій вискакував із їхньої кімнати, ніби та була охоплена полум'ям, забігав до своєї, траскав дверима, зачинявся, вмикав на повну магнітофон, з якого лунав то чорний хіп-хоп, то білий хеві-метал, кричав, плакав від безвиході й самотності, потім довго сидів біля телефона, дзвонив до Ольги» [10, с. 265].

Виховання за допомогою літератури поєднується з психологічним складником. Варто всіляко стимулювати й викликати інтерес до літератури, підтримуючи й розвива-

ючи його. Під час вибору методики літератури потрібно використовувати різні методи роботи. Для організації бесіди, у якій ідеться про специфіку художньої літератури, спершу треба подати основний вихідний (базовий) матеріал, а згодом, розкриваючи різноманітні зображувальні засоби художньої літератури, можна широко використовувати активність молоді. Використання цієї методики не завжди активізує діяльність молоді. Тому виникає потреба в більш ефективній методиці. Специфіка художньої літератури є широким явищем, яке стосується багатьох освітніх секторів і національно-патріотичного виховання. Цей тип виховання здатен здійснюватися на літературній площині з умовою використання матеріалів, у яких можна простежити педагогічно-сміслову навантаженість згідно зі змістом художнього твору.

Літературне виховання пробуджує потребу самоосвіти й самовиховання. За допомогою читання як способу патріотичного виховання переосмислюється зміст художніх творів, гострота сюжету й змісту. Беручи до уваги здатність молоді до критичного мислення, креативного підходу до ситуації, можна пропонувати знаходити в художній літературі ключі до вирішення конфліктів і проблемних ситуацій. Внутрішня проблематика творів доволі часто перетинається з педагогічною. Таким чином, у художніх творах простежуються принципи національно-патріотичного виховання.

Літературні образи посилюють національно-патріотичне виховання й активізують сприйняття молоді, її зацікавленість подальшим вивченням. Багате художнє мовлення, яке властиве багатьом письменникам, залучає та спонукає молодь аналізувати зміст твору, його основну ідею. У нашій уяві образи, які створює А. Чех, відображають навколишню дійсність та є прототипами сучасної людини. Вплив образів і їх значення є фундаментальними складниками в межах літературного виховання й несуть велике смислове значення. Така властивість образів пов'язана з асоціативним мисленням. Чимало відомих творів української літератури є відображенням нашої історії, національного колориту, побуту й національної ідеї.

Таблиця 1

Принципи національно-патріотичного виховання у творчості А. Чеха

№ з/п	Назва принципу	Назва джерела
1	Дитиноцентризм	«Тимофій був захищений від підлості й болю, від голоду і страху» [10, с. 24].
2	Природовідповідність	«Залишайся тут, дочитай книжку, домальовуй малюнок, додивляйся мультик, дотримуйся вказівок» [10, с. 26].
3	Культуровідповідність	«Читала книжки, сповідувала принципи здорового соціалізму та культурного збагачення» [8, с. 262].
4	Гуманізм	«Весь мій світ завжди поділявся на позитивних персонажів і негативних» [8, с. 27].
5	Урахування вікових та індивідуальних особливостей	«...Тимофій не міг зрозуміти, ким же насправді є цей чоловік і чи варто орієнтуватися на його поведінку» [10, с. 29].
6	Принцип національної спрямованості	«Націоналізм – у лайт-версії – залишився зі мною дотепер» [8, с. 180].
7	Принцип самоактивності й саморегуляції	«Головною вимогою під час мого виховання було не стати таким, як Дядя Кока» [8, с. 46].
8	Принцип історичної й соціальної пам'яті	«Черкашина... Земля Богдана і Тараса – Напис на величезному борді при в'їзді у Черкаську область. Безцінна спадщина родючих ланів та густих гаїв, колиска козаччини» [8, с. 5].
9	Принцип міжпоколінної наступності	«Він мене надихав, дратував, давав і забирав сили. Це був мій Київ. Мое місто. Моя столиця» [9, с. 55].
10	Принцип політкультурності	«Вони як могли пояснили порядному шведському подружжю, що тут має бути компанія» [8, с. 43].

Асоціативні ряди прози А. Чеха мають чітке національне забарвлення й пов'язані з основними проблемами, з якими стикається суспільство. Художньо-образне мислення та поява асоціацій у молоді зумовлені багатьма факторами, серед яких є переосмислення змісту творів. Письменники здатні скеровувати розумову діяльність читача й концентрувати його увагу на окремих елементах твору. У збірці історій «Район «Д» А. Чеха описано обставини, події та люди, з якими зростає сам автор. У книзі зображено його три вікові періоди: дитинство, отрочество і юність [8, с. 3]. Самокритика в цих оповіданнях реалістично відображає різні етапи життя письменника. Також опис кількох десятків мешканців його будинку насичує тексти цікавими персонажами. Сюжет книги ілюструє своєрідну перебудову української держави, а саме перехід від пізньорадянської до ранньонезалежної України. Велика кількість персонажів і зображення молодих людей із їхніми характерами добре передає атмосферу твору.

Однак ця специфіка не гарантує ефективного впливу на читача та позитивні результати. Кожен літературний твір є індивідуальним засобом тої чи іншої маніпуляції,

сприймається відповідно до вікових чи психологічних особливостей людини. Образи, які створює А. Чех, часто конфліктні, зумовлені різноманітними суб'єктивними явищами. Така специфіка художнього мовлення насичує текст великою кількістю сюжетних ліній, педагогічного відтінку в тому числі.

Отже, прийоми, які використовує А. Чех, допомагають студентській молоді краще розуміти зміст твору, загальну характеристику образів, концентрувати свою увагу на патріотичному компоненті. Так можна переконувати свою цільову аудиторію у важливості читання. Здатність літератури пробуджувати думки, асоціації та почуття залежить від того, як письменник передає й деталізує образи художніх творів. Взаємозв'язок художньої літератури та педагогіки є доволі актуальним і дієвим способом виховання. Завдяки виражальним особливостям слів літературні твори здатні стимулювати й розвивати виховний компонент.

Висновки. Прозові твори А. Чеха та їх різноплановість мають вагоме значення в літературному вихованні, спонукають молодь до розбудови Української держави й чіткої громадянської позиції. Національна символіка в

художніх текстах, передача колориту здатні впливати на широку вікову групу. Обираючи матеріали з виховною метою, варто враховувати нові видання та їх актуальність. Пропаганда культури читання й розширення світогляду читачів позначаються на їхніх поглядах, сприйнятті та громадянській позиції. Педагогічний вплив книги має бути побудований на принципі системності й доповнюватися культурною потребою молоді. Специфічність художньої літератури та її виховне значення в прозі А. Чеха мають характерні особливості. Так, ключовими фундаментальними поняттями є держава, її цілісність і незалежність. У творах простежуються ключові принципи національно-патріотичного виховання. Зацікавленість літературою та використання слова як педагогічного засобу прямо стосуються гармонійного й усебічного розвитку особистості. Дослідивши низку творів А. Чеха, можемо констатувати, що є помітною низка

пріоритетних сюжетних ліній, які потребують подальшого розгляду в літературному дискурсі сьогодення. Така тенденція є необхідною та актуальною, враховуючи потенційну виховну мету. Правильно організована літературна освіта сприяє поширенню в суспільстві тенденції до культурного й духовного розвитку в умовах збройної агресії. Серед багатьох літературних діячів, творчість яких популярна серед молоді, проза А. Чеха є зібранням великої кількості жанрових особливостей, що перетинаються з концепцією національного виховання. Таким чином, сучасна художня література є дієвим засобом національного виховання.

Перспективи подальших наукових досліджень убачаємо в розробленні програми патріотичного виховання студентської молоді засобами літературної спадщини А. Чеха, розробленні планів-конспектів на уроки української літератури, виховних заходів тощо.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бех І.Д. Виховання особистості : у 2 кн. Кн.1 : Особистісно орієнтований підхід: теоретико-технологічні засади. Київ : Либідь, 2003. 280 с.
2. Власова Н.Ф. Концептуальні ідеї патріотичного виховання в системі освіти. *Електронний збірник наукових праць Запорізької обласної академії післядипломної педагогічної освіти*. 2012. Вип. 1 (7). С. 8–12.
3. Кірішко Л.М. Патріотичне виховання учнівської молоді в умовах сучасного навчального закладу. *Методичний вісник обласного інституту післядипломної педагогічної освіти імені Василя Сухомлинського*. 2010. № 46. 270 с.
4. Концепція національно-патріотичного виховання молоді : Затверджено спільним наказом Міністерства України у справах сім'ї, молоді та спорту, Міністерства оборони України, Міністерства культури і туризму України та Міністерства освіти і науки України від 29 липня 2019 року. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/uploads/public/5d5/279/7ca/5d52797ca746c359374718.pdf> (дата звернення 23.04.2024).
5. Пашенко Д. Патріотичне і національне виховання складові становлення громадянина. *Шлях освіти*. 2002. № 1. С. 9–14.
6. Токмань Г. Методика навчання української і зарубіжної літератури: самостійна робота студента : навчально-методичний посібник. Київ : Міленіум, 2019. 110 с.
7. Харагірло В.Є. Національне виховання здобувачів освіти на сучасному етапі : навчально-методичний посібник. Біла Церква : БІНПО, 2020. 93 с.
8. Чех А. О. Район «Д». Чернівці : Меридіан Черновіц, 2019. 320 с.
9. Чех А.О. Точка нуль. Чернівці : Видавець Померанцев Святослав, 2023. 216 с.
10. Чех А.О. Хто ти такий? Чернівці : Меридіан Черновіц, 2021. 304 с.
11. Чех А. Профайл автора. URL: <https://uk.globalvoices.org/author/artem-chekh> (дата звернення: 06.05.2024).

THE USE OF A. CHEKH'S CREATIVITY IN THE PROCESS OF NATIONAL-PATRIOTIC EDUCATION OF YOUTH IN THE CONDITIONS OF RUSSIAN AGGRESSION

STARUKH PAVLO VOLODYMYROVYCH

recipient of the third educational and scientific degree

Doctor of Philosophy

Kremenets Taras Shevchenko Regional Academy of Humanities and Pedagogy

Introduction. Taking into account the state of modern society in which the Ukrainian state functions and the development of the cultural space against the background of Russian aggression, there is a need to expand and improve the concept of national-patriotic education of youth. This research can take place on the literary plane determined by the work of modern Ukrainian writers, namely A. Chech.

Purpose. Elementary-theoretical analysis of A. Chech's prose works on the subject of elements of national-patriotic education of youth.

Methods: analysis, synthesis, generalization and systematization.

Results. A. Chech's prose works and their versatility are of great importance in literary education and encourage young people to build the Ukrainian state and a clear civic position. National symbols in artistic texts, the transfer of color can influence a wide age group. When choosing materials for educational purposes, it is worth considering new editions and their relevance. Propagation of the culture of reading and expansion of readers' worldview are reflected in their views, perception and civic position. The pedagogical influence of the book should be based on the principle of systematicity and should be supplemented by the cultural needs of young people. The specificity of fiction and its educational value in the prose of A. Chech has characteristic features. Thus, the key fundamental concepts are the state, its integrity and independence.

Originality. The article focuses on the search for plot lines in the works of A. Chech, which describe moral and ethical and universal human qualities, the psychology of the relationship between military personnel and the civilian population. This publication confirms the fact that modern fiction and its representatives exert a significant influence on young people through their activities cultural plane.

Conclusion. Having studied a number of works by A. Chech, a number of priority plot lines are noticeable, which require further consideration in the literary discourse of today. Such a trend is necessary and relevant and it gives the potential educational purpose. Properly organized literary education contributes to the emergence in society of the tendency to cultural and spiritual development in the conditions of armed aggression. Among the many literary figures, whose works are popular among young people A. Chech has his unique place. His prose is a collection of a large number of genre features that intersect with the concept of national education. Thus, modern fiction is an effective instrument of national education.

We see the prospects of further scientific research in the development of a program of patriotic education of student youth using the literary heritage of A. Chech, the development of plans-summaries for the lesson of Ukrainian literature, educational activities, etc.

Key words: fiction, literary work, patriotic upbringing, civic position, patriotic beliefs.

REFERENCES

1. Bekh, I. D. (2003). *Vyhovannia osobystosti* [The education of personality]. In 2 vols. Vol. 1 : *Osobystisno oriientovanyi pidkhid: teoretyko-tekhonolohichni zasady* [A personally oriented approach: theoretical and technological foundations]. Lybid.
2. Vlasova, N. F. (2012). Kontseptualni idei patriotychnoho vyhovannia v systemi osvity [Conceptual ideas of patriotic education in education system]. *Elektronnyi zbirnyk naukovykh prats Zaporizkoi oblasnoi akademii pisliadyplomnoi pedahohichnoi osvity*. 1 (7), 8–12.
3. Kirishko, L. M. (2010). Patriotychno vykhovannia uchnivskoi molodi v umovah suchasnoho navchalnoho zakladu [Patriotic education of student youth in the conditions of modern educational institution]. *Metodychnyi visnyk oblasnoho instytutu pisliadyplomnoi pedahohichnoi osvity imeni Vasylia Sukhomlyn'skoho*. 46, 270.
4. *Kontsepsiia natsionalno-patriotychnoho vyhovannia molodi* [The Concept of National and Patriotic Education of Youth]. (2019, July 29) Zatverdzheno spilnym nakazom Ministerstva Ukrainy u spravakh sim'i, molodi ta sportu, Ministerstva oborony Ukrainy, Ministerstva kultury i turyzmu Ukrainy ta Ministerstva osvity i nauky Ukrainy vid 29 lypnia 2019 roku. <https://mon.gov.ua/storage/app/uploads/public/5d5/279/7ca/5d52797ca746c359374718.pdf>.

5. Pashchenko, D. (2002). Patriotychne i natsionalne vykhovannia – skladovi stanovlennia hromadianyna [Patriotic and national education – components of becoming a citizen]. *Shliakh osvity, 1*, 9–14.
6. Tokman, H. (2019). *Metodyka navchannia ukrainskoi i zarubizhnoi literatury: samostiina robota studenta* [Methods of teaching Ukrainian and foreign literature: independent work of student]. Milenium.
7. Kharahirlo, V. Y. (2020). *Natsionalne vyhovannia zdobuvachiv osvity na suchasnomu etapi* [National education of students at the modern stage]. BINPO.
8. Chekh, A. O. (2019). *Raion “D”* [District “D”]. Merydian Chernovits
9. Chekh, A. O. (2023). *Tochka nul* [Zero Point]. Chernivtsi: Vydavets Pomerantsev Sviatoslav [in Ukrainian].
10. Chekh, A. O. (2021). *Hto ty takyi?* [Who are you?]. Merydian Chernovits.
11. Chekh, A. *Profail avtora* [Author profile]. <https://uk.globalvoices.org/author/artem-chekh> [in Ukrainian].